دەستەڵات و بنیادی بەدبینی کولتوری … جوتیار

تاوانکاری وەک چەمکەکی سایکۆ-سۆسیۆلۆژی کاتێک دەگاتە چڵەپۆپە لە کۆمەڵگادا، ئەوکاتەی (Legitimation) مەشروعیەتی دەستەڵات و حیزبی سیاسی دەچێتە ناو بیرکردنەوەی تاک و لە ناو هەموو وێنەرەکانی ووشیاری و هەڵچونە فیکری و ڕۆحیەکانماندا جێگیر دەبێت، ئەوکاتەی حیزب و دەستەڵات دەبێت بە بەشێک لە بەهاو تێکەڵ بە ڕیتواڵە کۆمەڵایەتیەکانمان دەکرێت.
ژن سوتاندن، پیاوکوشتن ، تەقاندن، دەستدرێژی ، ڕفاندن و سەربڕین، تازەترینیشیان جنێودان و سوکایەتیکردن، کەوتنە سەرئێژنە و گریان و پاڕانەوەو خۆ بچوککردنەوە و دەرچون لە جوغزی ڕاستەقینەی مرۆڤبوون، خەریکە ببێتە خەسڵەت و دیاردەیەکی گشتگیر لە کۆمەڵگای کوردستاندا، کە دەکرێت وەک دیاردەیەکی زۆر نا کولتوری پێناسە بکرێت، ئەو شەرایتە کۆمەڵایەتیە کاتێک دێتە ئارا کە دەستەڵات و هێزەکەی وە هەروەها ئۆپۆزیسیۆن و میدیاکەی بە ئاگایەوە سیستەمێک بە بە سەنتەرالیزەکردنی دنیابینی خۆیان بنیاد دەنێن و لە ڕێگایەوە خەڵکی تێکەڵ بە ئاریشەیەکی هەرزانی دیدگا سیاسی و ئیدیۆلۆژیکیەکانیان دەکەن و وپێکیان دەخەن لە هەر جوڵەو گەشەیەکی سروشتی و کۆمەڵایەتی خۆیان.
فاکتەرە بونیادەکانی تاکەکی ئیرادەگەرو ئینسانی ؛ پەیوستە بەر لە هەر شتێک کولتورەکی ئیرادەئامێزو جیهانبینیەکی ئینسانی بە دەستە بەربکرێت، پەیوستە دەوڵەت ئەگەر هەبێت، ڕایەڵەکانی (کولتوری سەنتەرال) وەکوو چەمکەکی پەروەردەو بونیادی بە کۆمەڵگاو تاکەکانی بەرهەمبێنێت، (کولتوری سەنترال) وەکوو جێگرەوەی ڕەوایەتی قودرەت و دەستەڵات، دەتوانێت ڕێبگرێت لە پێگەیاندن و سەرپێخستنی نەوەیەکی کاراو کۆمەڵگایەکی کراوەو بە توندوتیژی و دنیابین.
با ئێمە باسی کولتور لە ڕوانگە تەقلیدی و شاراوەکەیەوە نەکەین ، با ئەو پرسانە ئاراستە بکەین کە کولتور وەکوو چەمکەکی زیندوو و ئامادە دەتوانێت چ ڕۆڵێک دروستبکات لە بونیادی مرۆڤەکی هۆشیار؛ ئیرادەگەر و وابەستە بە بونیەویەتی خۆی و کۆمەڵگاکەیەوە.
پرسیارکردن لەسەر جەوهەری کولتور هەمیشە وایە کە ئەوەی پەیوەندی بە کولتورەوە هەیە مرۆڤ ناتوانێت وەکوو خۆی نیشانی بدات، چونکە کۆمەڵگا خۆی کولتور بەرهەم دەنێت و وەکوو دیاردەیەک دەیخاتە دەرەوەی خۆی و نمایشی دەکات، ئەوەی کە ئێستا لە کوردوستان

ڕوودەدات ئەوەمان بۆ دەسەلمێنێت ئەوەی دەگوزەرێت لە پ▯ی▯و▯ست بە ژیانی خەڵکەوە بریتییە لە نمایشی راستەقینەی خراپترین جۆری بەها کولتوریەکان.
کولتور وەکوو میکانیزمێکی کاراو بەرجەستە، وەکوو بەشێک لە مێژوو و سۆسیۆلۆژیای مر▯ق ل▯ جوڵەو گەشەکردندایە، ئەوەش لەژێر هەژموونی بەرخوردو جوڵە ئەقلیەکانی مر▯ق و▯کوو هەر چەمکێکی تری کۆمەڵایەتی .
کولتور تەنها باسی مر▯ق و هەڵسوکەوتەکانی نییە، بەلکوو دەرەنجامێکی نەبڕاوەی بەرهەمە کۆمەڵایەتیەکانی ئینسان و سروشتە بۆ بونیادو دروستکردنی ئیرادەی کۆمەڵگا، دکرێت ئەوانەی دەوڵەت و دەزگاکانی بنیاد دەنێن، ئەوانەی ڕایەڵەی یاساو ڕێساکان ڕێکدەخەن؛ کولتورێکی هیومانیستی سەرتاپاگیر بۆ بنیادنانی کۆمەڵگایەکی پڕ ئیرادەو ناتوندوتیژو ئارام فەراهەم بکەن.
بیرکردنەوە .. ئەقڵ و مۆڕاڵ.. دین و ئیلاهیەت،.. هزرگەرایی و فەلسەفە،.. ئەوانە هەموویان بەرهەمی تێکەڵەی ئاوزگەرایی مرۆڤن، بۆیە ناکرێت مر▯ق و▯کوو دەرهاوێشتەی کولتور سەیر بکرێت، بەڵکو تەواو پێچەوانەکەی دروستە کە کولتور بە هەموو دیاردەکانیەوە مر▯ق ب▯رهەمی دێنێت و ئاوێتەی دیدگا فیکری و ئیدۆلۆژیکیەکانی خۆی دەکات.
ئەو پرسیارە هەندێکجار ڕوبەڕوی خەڵکانی پەنا بەرو کۆچەری دەکرێتەوە لەو کۆمەڵگایانەی کە دەبێت بە ووڵاتی دووەمیان و تێیدا نەشتەجێدەبن، نمونەی ووڵاتانی ئۆروپای ڕۆژئاوا ، کاتێک لێت دەپرسن (تۆ سەر بە کام کولتوریت)!؟، بونیادی هێز و ڕەهەندی پرسیارەکە ئەوە نییە، بەڵکو ئەوان مەبستیانە بزانن (تۆ چی کولتورێک پێشکەش دەکەی یاخود چی مۆڕاڵێک د▯ بەخشیت)!!
Oliver Scott کە زانایەکی ئینسر▯پ▯ل▯ژی بەریتانییە دەڵێت، لە سەرتاسەری جیهاندا خەڵکی بەشدارن لە بونیادی سیمبوڵێکی مۆڕاڵی هاوبەش، کەواتە گەیشتن بە کولتورو ئیرادەیەکی دادگەرا بۆچی د▯ بێت قورس بێت و کەی دروست دەبێت)، تێکەڵکردنی مۆڕاڵ بە بەها کولتوریەکان، دەمانگەیەنێت بە فەهمێکی باڵای مرۆیی و لەڕێگایەوە دەتواندرێت ستراکچەری بوونێکی مرۆیيانە بۆ کۆمەڵگا دەستەبەربکات، هەروەکوو ئەوەی کە لە کۆمەڵگا پێشکەوتوو و لیب▯ر▯الەکاندا بەدیدەکرێت و بەردەوامیش هەوڵ دەدرێت لە ڕێگای دەزگا مرۆیی و مەدەنیەکانەوە ئەو چەمکە بکرێت بە بەهایەکی جیهانی و سەرتاپاگیر.
کولتوری ئیرادەو مرۆیی کە دەتوانێت هاوسەنگی لە ناو هەموو چینە جیاوازەکاندا بخولقێنێت، لە فەلسەفەی دووانەی (دەوڵەت و سیاسەتدا) لە کۆمەڵگای کوردستاندا لە سایەی دەستەڵاتە

تەتالیتاریستەکانیدا تەنها بەشەکە لە جوانکاری هەیکەلی حیزب و موقەدەساتەکانی ، کە ناتوانێت لە کولتوری تاوانکاری و ڕوخان و بە ئیرادەکردنی مرۆڤ زیاتر شتێکیتر پێشکەش و نمایش بکات کە کۆمەڵگا بە دەستیەوە کەوتەتە قەیرانێکی قوڵی کولتوری-مرۆیی گەورەوە، دەرەنجامی ئەوەش خەریکە تاوانکاری و توندوتیژی لە ناو هەموو یەکەکانی کۆمەڵگاو پەیوەندی و هەلسوکەوتە کۆمەڵایەتیەکانی ئەمەدا ڕەنگدەداتەوە، پەیوەندیەکانمان نەک بە جەستەو فیزیک و هەست و تێڕوانین ، بەڵکو تەنانەت لە ناو سۆشیال میدیاشدا هەڵگری شوناسێکی تاوانکارانەن، لە تێکشاندنی یەکتر و بێقیمەتکردنی بەهاو دیاردە کولتوری و ئینسانیەکان، من پێموایە ئەوە (بەدبینی کولتوری) و دیپرێسیۆن و تێکشکانێکی سەرتاپاگیری کۆمەڵایەتی و سیاسیە کە ئەو کۆمەڵگایە بە گەورەو بچوکەوە بە هۆی کولتوری دەستەڵات و حیزبگەراییەوە ڕووبەڕوی بۆتەوە.